

Evolució, descripció i perspectives de l'educació física i l'esport a les Illes Balears

Pere Palou Sampol

F. Xavier Ponseti Verdaguer

Pere A. Borràs Rotger

Josep Vidal Conti

RESUM

En el present document es pretén donar una visió del passat, present i futur de l'educació física des del punt de vista del camp de l'educació. En el primer apartat s'analitza l'evolució històrica de l'educació física des dels seus inicis fins a l'actualitat, fent un especial incís en la situació a les Illes Balears, així com l'anàlisi dels diferents currículums oficials establerts a l'Estat espanyol. Finalment es dona una visió de les tendències vers on es dirigeix l'educació física en el futur més proper.

RESUMEN

En el presente documento se pretende dar una visión del pasado, presente y futuro de la educación física desde el punto de vista del campo de la educación. En el primer apartado se analiza la evolución histórica de la educación física desde sus inicios hasta la actualidad, haciendo un especial inciso en la situación en las Illes Balears, así como el análisis de los diferentes currículums oficiales establecidos en el Estado español. Finalmente se da una visión de las tendencias hacia donde se dirige la educación física en el futuro más cercano.

INTRODUCCIÓ

Per Cagigal, «l'educació física cerca contribuir a la formació global de l'individu mitjançant el moviment».

La integració de l'educació física als diferents nivells educatius ha comportat una profunda reestructuració conceptual i pràctica. Així mateix ha representat una acceptació social gradual dels valors intrínsecs que l'educació física aporta, ha obligat a una regulació de les titulacions i ha representat la creació de molts de llocs de treball.

Aquests fets han imprès una gran rellevància a l'educació física i a les ciències de l'activitat física i l'esport com a matèries dins el sistema educatiu. Però aquests fets no han estat fruit d'una intuïció capritxosa ni de l'atzar, sinó que són fruit d'una realitat científica que dia a dia va augmentant i que exigeix professionals qualificats per donar resposta a les demandes de la societat actual.

EVOLUCIÓ HISTÒRICA DE L'EDUCACIÓ FÍSICA

És important veure l'evolució que han sofert al llarg de la història els conceptes d'esport i d'educació física, que tradicionalment han anat lligats.

A l'antiga Grècia l'esport derivat del joc era una forma de competir utilitzant el cos. L'educació física encara no existia en aquesta època com a tal i l'entrenament físic només tenia objectius o bé competitiu o bé militars. En el moment en què les lletres i les ciències són autosuficients apareix l'antagonisme entre la cultura del cos i de l'esperit que es manté fins als nostres dies.

Amb els filòsofs Plató i Aristòtil, la idea de formar-se físicament i mentalment segueix adquirint importància. Per Aristòtil l'objectiu de l'exercici físic és preparar al cos per a la guerra i les celebracions. Plató, en canvi, critica l'entrenament atlètic especialitzat de l'època, ja que pensa que el rol de l'educació del cos és la formació harmoniosa del cos per perfeccionar l'ànima. Així apareix un model d'educació en què predomina l'intel·lecte i en què l'educació del cos té un fi higiènic a més a més de la preparació militar.

A Roma les idees dels diferents filòsofs varen anar diluint progressivament la importància de la cultura física en pro de l'educació intel·lectual. Així l'educació física és per als bàrbars, l'esport queda per als professionals dels circs i l'educació intel·lectual és per a l'home de profit. Després d'un període d'olimpisme, de culte a la bellesa i a la força corporal, l'esperit va adquirint cada cop més relleu, desplaçant l'exercici físic, i amb l'arribada del cristianisme l'educació física desapareix per complet. Tots els filòsofs del moment condemnen la pràctica esportiva i l'únic treball físic que preconitzen és la gimnàstica higiènica.

Durant l'Edat Mitjana desapareix fins i tot la gimnàstica higiènica, i es realitza molta pràctica d'exercici físic per part dels cavallers que es preparen per a la guerra.

Posteriorment, en el Renaixement i èpoques posteriors, sorgeixen les idees de Locke, Rousseau i Kant (inspirats en Plató), on l'educació del cos torna als sistemes pedagògics. No obstant això, l'objectiu primordial és el de millora de la salut i es realitza amb unes normes molt simples: molt d'aire, exercici, dormir i un règim alimentari senzill. Pestalozzi i Rousseau varen introduir la necessitat d'incloure l'educació física dins el sistema escolar. Deia Rousseau: «Si voleu educar la intel·ligència del vostre fill, educau-li primer la intel·ligència de les forces que ha de governar.» En aquest període, s'imposa el corrent higienista anomenada la «gimnàstica higiènica i estètica de Ling» que té l'objectiu primordial del manteniment de la salut. Segueix la concepció platònica de gimnàstica i més endavant s'inspira en Rousseau, Locke i Kant. Per Ling, «una bona salut dona la tranquil·litat i la pau que es transmet als altres. Així el cos de l'home es converteix en un santuari».

Durant el segle XIX apareixen les primeres concepcions d'esport modern. Després del període clàssic, les pràctiques esportives no es consideraven educatives. Amb Thomas Arnold, s'instaura un nou concepte d'activitat esportiva educativa. Paral·lelament als Estats Units d'Amèrica, la YMCA (Young Men Christian Association) el 1866 instaura l'esport com a mètode d'educació física que tendeix a substituir l'antiga gimnàstica higiènica, procedent dels sistemes anteriors.

Al segle XX es produeix la implantació de l'educació física escolar amb una doble concepció, per una part el concepte higienista de gimnàstica derivat dels sistemes anteriors i per l'altra, el concepte d'esport modern derivat de l'escola anglesa. Aquest tipus de gimnàstica higienista va ser desenvolupada especialment a Espanya durant el règim dictatorial del general Franco, on es primava una educació física basada en la disciplina militar.

Els anys 60, als països europeus més propers com França, Bèlgica i els països escandinaus es va desenvolupar un format diferent d'entendre l'educació física que es va anomenar educació física de base. En aquest model l'educació física passa a ser una part fonamental de l'educació integral de les

persones que ha de permetre el desenvolupament de la personalitat, és a dir, permetre un millor ajustament de la conducta en les diferents situacions utilitàries, lúdiques o estètiques davant les quals es troba l'individu. El seu rol és fer del cos un instrument d'adaptació de l'individu al seu medi, i és la part de l'educació que ha de desenvolupar el domini corporal com a condició d'autonomia i de llibertat. Le Boulch defensava que l'educació física ha de fer del cos un instrument fidel d'adaptació al medi biològic i social, mitjançant el desenvolupament de les seves qualitats biològiques, motrius i psicomotrius que permetin aconseguir l'autoconeixement, l'autodomini i l'autoacceptació del cos com a unitat, deslligant-se del dualisme platònic ment-cos.

Les tendències actuals en el món de l'educació física escolar passen per un període de canvi: una vegada passat el protagonisme de l'expressió més lúdica a la dècada dels 90 i principis del segle XXI, les opcions per les quals discurrirà l'educació física en el futur són determinades per dos corrents importants: l'educació per a la salut mitjançant l'exercici físic, i l'educació en valors positius mitjançant les activitats esportives.

En primer lloc la repercussió que pot tenir l'educació física sobre els alumnes fa que pugui ser una plataforma adequada per proposar canvis socials i tendències que no són desitjables. Així la proliferació de l'obesitat infantil, la repercussió cada cop més gran del mal d'esquena, l'adquisició d'hàbits tòxics (alcohol i tabaquisme) cada cop més prest i la desinformació que provoca la imitació de conductes que es reproduïxen de l'esport professional, hauran de ser els camps de batalla on l'educació física del segle XXI faci el seu esforç. En el recent Congrés Nacional d'Educació Física, celebrat a Palma el febrer de 2007, es posaren de manifest aquestes necessitats i les directrius bàsiques per proposar canvis en els currículums dels alumnes.

PERSPECTIVA HISTÒRICA DE L'EDUCACIÓ FÍSICA A LES ILLES BALEARS

Que l'educació física porti un retard en la total normalització del nostre sistema educatiu ho podem considerar fins i tot com a lògic si tenim en compte les circumstàncies que s'han viscut històricament i que intentarem exposar a partir d'ara. No va ser fins l'any 1983 quan els estudis de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport varen ser reconeguts com a llicenciatura i els Instituts Nacionals d'Educació Física (INEF) varen integrar-se en la Universitat.

Els llicenciats en Educació Física impartien docència als instituts i escoles de formació professional com a professors especials, i compartien aquesta docència amb persones sense cap titulació ni formació acadèmica que havien estat contractades amb anterioritat i que tenien uns drets adquirits. Aquesta situació va donar-se fins l'any 1985, en què foren convocades les primeres oposicions als cossos docents d'Educació Secundària per a l'assignatura d'Educació Física. A partir d'aquest moment es va produir un increment de la qualitat de la matèria, i, com a conseqüència, el reconeixement per part dels claustres de professors i de la societat en general dels professionals de l'educació física i de l'esport.

Pel que fa referència a l'àmbit de l'educació primària, la normalització es va produir molt més tard. Així les primeres oposicions de Magisteri de l'especialitat d'Educació Física no es varen convocar

fins l'any 1990 després que la Universitat de les Illes Balears, en col·laboració amb el Ministerio de Educación y Ciencia, impartís una sèrie de cursos d'especialització en educació física per a mestres.

L'any 1993 es produeix un fet que marcarà, amb el temps, la total normalització de l'educació física en l'àmbit escolar com és el començament de la impartició de l'especialitat de Mestre Especialista en Educació Física a la nostra Universitat. En la primera promoció d'aquests estudis foren vint-i-una persones les que es diplomaren.

L'educació física sempre va ser present als expedients i els currículums dels estudiants de Mestre, però també és veritat que durant molts d'anys no es va impartir aquesta assignatura i que només en figurava una nota als certificats acadèmics.

En l'ensenyament primari, l'educació física, des del temps de la II República es va impartir a les escoles. Durant el règim dictatorial del general Franco, les persones que impartien aquesta matèria eren persones properes al règim i en feien un ús estrictament polític. Aquest fet va dur com a conseqüència la total desacreditació de l'educació física i hem de dir que, a dia d'avui, encara no està absolutament reconeguda com una forma més per arribar a l'educació integral de la persona.

L'EDUCACIÓ FÍSICA EN ELS CURRÍCULUMS DE LES ILLES BALEARS

Els diferents currículums oficials de cada etapa educativa de les Illes Balears manifesten que l'educació no és un procés estàtic aliè a les necessitats de la societat, ben al contrari, les necessitats educatives que aquesta va generant, atès el seu dinamisme, han de ser afrontades pel sistema educatiu. La societat actual planteja la necessitat d'incorporar a l'educació aquells coneixements, destreses i capacitats relacionats amb el cos i la seva activitat motriu que contribueixen al desenvolupament integral de la persona i a la millora de la seva qualitat de vida.

La pràctica esportiva, tal com s'entén socialment, correspon a plantejaments competitiu, selectiu, restrictiu, que no sempre són compatibles amb la intenció educativa del currículum. Per poder compatibilitzar-la és necessari donar-li un caràcter obert a tothom, desvinculat de diferències de gènere, nivell d'habilitat i d'altres factors, i entendre que és un mitjà per assolir uns valors diferents dels que li són atribuïts al carrer.

La pràctica física i esportiva, pels seus destacats beneficis i aportacions a l'educació integral de les persones, té un pes significatiu dins els diferents currículums oficials del sistema educatiu.

A continuació es presenta una revisió dels darrers currículums en les diferents etapes educatives, analitzant-ne els trets més destacats en relació amb l'educació física.

Decret 125/2000, de 8 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació general dels ensenyaments de l'educació infantil, l'educació primària, i l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears. L'educació física s'hi troba present en les diferents etapes educatives:

- Per a l'educació infantil s'especifiquen sis finalitats a assolir, de les quals destaca: *Descobrir progressivament la pròpia identitat a partir del coneixement del propi cos, de les possibilitats d'acció, de les característiques personals, de les capacitats i limitacions.*
- Per a l'educació primària s'especifiquen quatre finalitats, destacant-ne: *Aconseguir el desenvolupament individual de les capacitats cognitives, motrius, d'equilibri personal, de relació i d'inserció social que els permetin actuar amb autonomia als àmbits familiar, escolar i social amb què es relacionen, mitjançant una formació comuna a tots els infants.*

L'organització de les àrees de coneixement obligatòries de l'educació primària es fa entorn de set àmbits d'aprenentatge, entre els quals figura l'educació física. A l'educació secundària es formen deu àrees d'aprenentatge, entre les quals també apareix l'educació física.

Decret 56/2004, de 18 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació general dels ensenyaments de l'educació infantil, l'educació primària, i l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears.

- A l'etapa d'infantil els continguts educatius s'organitzen en cinc àrees, destacant la de «El coneixement i control del seu propi cos i l'autonomia personal».
- A l'etapa de primària els continguts educatius s'organitzen en vuit àrees, entre les quals apareix l'educació física.
- A l'etapa de secundària els continguts educatius s'organitzen en setze assignatures, entre les quals apareix també l'educació física.

a) Educació infantil

Cal especificar que dins l'etapa d'educació infantil no existeix l'educació física com a matèria, però sí que existeixen continguts relacionats amb l'educació física de base. Encara que els mestres especialistes en Educació Física no tenen accés a aquesta etapa educativa, la realitat és que en molts de casos és present a les classes de psicomotricitat.

Segons el Decret 66/2001, de 4 de maig, pel qual s'estableix el currículum de l'educació infantil a les Illes Balears, s'especifiquen onze objectius a assolir entre els quals destacam: *Descobrir, conèixer i controlar progressivament el seu cos, les pròpies capacitats i limitacions d'acció i expressió, formar-se una imatge positiva d'ell mateix, valorant la pròpia identitat personal, i adquirir hàbits bàsics de salut i benestar; descobrir les diferents formes simbòliques de representació i representar aspectes diversos de la realitat, emocions, vivències o fantasies mitjançant el joc i altres formes de representació i expressió; habitar-se a reconèixer i orientar-se en l'espai mitjançant el joc i elaborar una primera representació mental del temps, a partir de les pròpies vivències.*

Segons el Reial decret 829/2003, de 27 de juny, pel qual s'estableixen els ensenyaments comuns de l'educació infantil i, d'acord amb el que es disposa a l'article 12 de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, l'educació infantil contribuirà a desenvolupar un total de sis capacitats, entre les quals destaca la de: *conèixer el seu propi cos i les seves possibilitats d'acció, així doncs, el bloc de continguts del joc i el moviment, que pertany a l'àrea curricular del coneixement i control del seu propi cos.*

Segons el Decret 97/2004, de 26 de novembre, pel qual s'estableix el currículum de l'educació infantil a les Illes Balears, s'estableixen tretze objectius entre els quals destaquem: *Conèixer i controlar el propi cos, les seves possibilitats i limitacions per formar-se una imatge positiva de si mateix, valorant la pròpia identitat personal; assolir una progressiva autonomia en les activitats quotidianes i la seguretat afectiva i emocional, a partir de l'adquisició d'hàbits bàsics de salut i benestar i del desenvolupament d'estratègies de resolució de conflictes; representar simbòlicament aspectes diversos de la realitat, emocions, vivències o fantasies mitjançant el joc i altres formes de representació i expressió.*

b) Educació primària

Segons el Decret 67/2001, de 4 de maig, pel qual s'estableix el currículum de l'educació primària a les Illes Balears, s'especifiquen dotze objectius a assolir, entre els quals destaquem: *Conèixer i apreciar el propi cos i contribuir al seu desenvolupament, amb l'adopció d'hàbits de salut i benestar, valorant les repercussions de determinades conductes alimentàries, d'exercici físic, d'higiene, de risc, per dur una vida sana i equilibrada; adquirir hàbits i estratègies de treball intel·lectual i manual i de participació en la vida escolar, social, cultural i esportiva amb una consciència cívica, constructiva i responsable.*

Segons el Reial decret 830/2003, de 27 de juny, pel qual s'estableixen els ensenyaments comuns de l'educació primària i, d'acord amb el que és disposat a l'article 12 de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, l'educació primària contribuirà a desenvolupar un total de tretze capacitats, entre les quals destaca la de: *conèixer el valor del propi cos, el de la higiene i la salut i la pràctica de l'esport com a mitjans més idonis per al desenvolupament personal i social.*

En aquesta etapa educativa es proposen quinze objectius a assolir al llarg dels sis anys de durada. En destaquem la presència de l'objectiu *conèixer el propi cos i contribuir al desenvolupament d'hàbits de salut i benestar* per la seva importància per a l'alumnat. Des del punt de l'educació física observem com dels tres grans blocs de continguts a treballar en aquesta assignatura, dos fan referència directa a la promoció de la salut i el tercer al joc: *El cos i la salut; El moviment i la salut; Els jocs.* És per aquest motiu que l'assignatura d'educació física, basada en el moviment, la pràctica física i el joc, es presenta com una de les plataformes més adequades per, mitjançant la pràctica física, transmetre coneixements que procurin la salut de les persones.

Actualment està en elaboració el futur Decret, pel qual s'establirà el currículum de l'educació primària a les Illes Balears, seguint la Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears (BOIB núm.32, d'1 de març), a l'article 36.2, estableix que correspon a la comunitat autònoma de les Illes Balears la competència de desenvolupament legislatiu i d'execució de l'ensenyament en tota la seva extensió, els seus nivells i graus, modalitats i especialitats.

Des de la Direcció General d'Ordenació, Innovació i Formació del Professorat de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears s'han presentat els esborranys dels currículums de les diferents àrees de l'educació primària, de què destaquem les que pertocuen a l'àrea d'Educació Física. Els blocs de continguts proposats passen de ser tres a cinc: el cos; imatge i percepció; habilitats motrius; activitats físiques artísticosexpressives; activitat física i salut; jocs i esports. En aquesta proposta es manté la rellevància de la salut i destaca que, a més dels jocs, hi apareixen els esports com a bloc de continguts a treballar.

c) Educació secundària

Segons el Decret 86/2002, de 14 de juny, pel qual s'estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears, s'especifiquen tretze objectius a assolir entre els quals destaquem: *Conèixer i comprendre els aspectes bàsics del funcionament del propi cos i de les conseqüències per a la salut individual i col·lectiva dels actes i les decisions personals, i valorar els beneficis que comporten els hàbits de l'exercici físic, de la higiene i d'una alimentació equilibrada, com també el fet de dur una vida sana; formar-se una imatge ajustada de si mateix o si mateixa, de les pròpies característiques i possibilitats, i desenvolupar activitats de manera autònoma i equilibrada, valorant l'esforç i la superació de les dificultats.*

Segons el Reial decret 831/2003, de 27 de juny, pel qual s'estableixen els ensenyaments comuns de l'educació secundària obligatòria i, d'acord amb el que és disposat a l'article 12 de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, l'educació secundària obligatòria contribuirà a desenvolupar un total de tretze capacitats, entre les quals destaca la de: conèixer el funcionament del propi cos, per fiar els hàbits de cura i salut corporals i incorporar la pràctica de l'esport per afavorir el desenvolupament personal i social.

En aquesta etapa educativa, igual que en l'anterior, es proposen quinze objectius a assolir al llarg dels quatre anys de durada. Entre els quals, cal destacar la presència de l'objectiu «Conèixer el funcionament del propi cos, per tal d'afermar els hàbits de cura i salut corporals i incorporar la pràctica de l'esport, per afavorir el desenvolupament personal i social», en el qual es posa de manifest la relació directa existent entre la pràctica de l'esport i la salut.

L'educació física en l'etapa d'educació secundària obligatòria té uns objectius generals enfocats cap a procediments, i orientats a la salut i a l'ocupació del temps de lleure de manera activa. Els seus dos grans blocs de continguts són: condició física i salut; habilitats específiques (jocs i esports; el medi natural; ritme i expressió). A primer i segon curs es fomenta l'ús i el coneixement del joc, com a pas previ als esports, passant inicialment pels jocs preesportius. A quart curs els esports tant individuals com col·lectius són un pes important dins l'assignatura d'Educació Física.

Actualment està en elaboració el futur Decret, pel qual s'establirà el currículum de l'educació secundària a les Illes Balears, seguint la Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears (BOIB núm. 32, d'1 de març), que, a l'article 36.2, estableix que correspon a la comunitat autònoma de les Illes Balears la competència de desenvolupament legislatiu i d'execució de l'ensenyament en tota la seva extensió, els seus nivells i graus, modalitats i especialitats.

Des de la Direcció General d'Ordenació, Innovació i Formació del Professorat de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears s'han presentat els esborranys dels currículums de les diferents matèries de l'educació secundària en les quals destaquem les que pertocquen a l'àrea d'Educació Física. Els blocs de continguts proposats passen de ser dos a quatre: condició física i salut; jocs i esports; expressió corporal; activitats en el medi natural. En aquesta proposta no hi ha grans canvis, però els continguts que estaven inclosos dins els grans blocs d'habilitats específiques en aquest esborrany passen a ser blocs de continguts per si sols. No obstant això, es manté la

importància de l'orientació de la condició envers la salut i la presència dels jocs i els esports al llarg dels quatre cursos de l'educació secundària obligatòria.

d) Batxillerat

El Decret 29/2005, d'11 de març, estableix l'ordenació i el currículum de batxillerat a les Illes Balears. Els currículums de batxillerat, en les seves diferents modalitats, han de tenir com a finalitat desenvolupar en l'alumnat un total de setze capacitats, d'entre les quals volem destacar la de «consolidar la pràctica de l'esport perquè contribueixi al desenvolupament personal i a una vida saludable».

Cal esmentar que l'assignatura d'Educació Física només s'imparteix de manera obligatòria a primer de batxillerat.

e) Cicles formatius

Actualment, a les Illes Balears s'imparteixen dos cicles formatius relacionats amb l'activitat física i l'esport, un de grau mitjà i un de grau superior, tot i que el perfil dels estudis no està adreçat específicament a l'educació física escolar.

El cicle formatiu de grau mitjà de *Conducció d'activitats físicoesportives en el medi natural* s'imparteix en sis centres, que són: IES Llorenç Garcies i Font (Artà), IES Bendinat (Calvià), IES Son Rullan (Palma), IES Guillem Cifre de Colonya (Pollença), IES Cap de Llevant (Maó), IES Algarb (Sant Josep - Eivissa).

Per altra banda, el cicle formatiu de grau superior d'*Animació d'activitats físicoesportives* s'imparteix en només tres centres, que són: IES Son Rullan (Palma), IES Guillem Cifre de Colonya (Pollença), IES Cap de Llevant (Maó).

REFLEXIONS I PERSPECTIVES

Una vegada acabada aquesta exposició sobre la situació de l'educació física, volem proposar a continuació una sèrie de consideracions i suggeriments sorgits des de diferents investigacions realitzades a la nostra comunitat sobre els hàbits de pràctica esportiva de la nostra població escolar.

Així, analitzant la importància que per als escolars té la pràctica esportiva i l'exercici físic i el lloc que ocupa entre les diverses activitats que se'ls ofereixen, es pot afirmar que no es tracta d'una experiència aïllada o circumstancial en la seva vida.

No és la nostra intenció fer ara una defensa del moviment com a mitjà educatiu, sinó que el que volem intentar fer és una sèrie de reflexions per contribuir a aconseguir que l'exercici físic i l'educació física satisfacin les veritables necessitats de les persones i no estiguin subjectes a modes i tendències d'un determinat moment històric o pedagògic d'un col·lectiu.

Així i tot no desaproveitem l'ocasió per deixar constància que, com va dir el professor Seirul-lo (1995), el moviment, com a mitjà educatiu bàsic de l'educació física, involucra una gran part del total de les possibilitats que permeten a una persona ser educada, ser conduïda vers el seu total desenvolupament personal i que li possibilitaran integrar-se en el model de societat plantejat en cada moment.

Els programes escolars d'educació física han de potenciar les capacitats de la naturalesa humana que permeten que la persona s'adapti al model de cultura que en cada moment de la seva vida li toqui viure. Pels resultats que s'han obtingut en les diferents investigacions realitzades, es pot afirmar que la tasca educativa de l'escola comença a donar els seus fruits, i les mares i els pares dels escolars tenen assumida la necessitat de pràctica física per part dels seus fills i filles.

Volem deixar constància de la nostra preocupació pel fet que els programes d'algunes escoles estan basats en l'esport competitiu de forma massa habitual a les classes d'educació física, amb totes les contradiccions pedagògiques i psicològiques que aquest fet comporta.

En les diferents investigacions consultades queda palès que l'oferta esportiva no dóna resposta a les necessitats de molts de joves que poden trobar-se amb un conflicte d'interessos i abandonar la pràctica esportiva.

L'activitat física i l'esport han de ser educatius, sobretot en les edats més primerenques, i ha de quedar molt clar que l'esport no és educatiu en si mateix, sinó que és la forma en què es practica allò que el fa educatiu o no.

Feim nostra la idea aportada per Knop (1993) que considera que l'exercici físic i l'esport dels joves s'han vist sotmesos a una forta pressió, que cerca el triomf a qualsevol preu, que la victòria és l'únic aspecte que cal tenir en compte, que hi ha hagut un increment de la violència, que els entrenaments cada vegada són més durs i que cada vegada més trobam una manca d'iniciatives en el joc.

Són nombroses les situacions en què els drets dels nins i nines que fan esport no són correctament tractats i en algunes ocasions són esportivament explotats. Per tot això és important identificar i evitar aquestes circumstàncies alhora que es formulen les normes que puguin eradicar aquestes situacions (Petrus 1998).

Entre les institucions públiques hi ha una tendència generalitzada a adoptar models estandarditzats per a l'elaboració dels plans de promoció esportiva i dels currículums, i segons tot el que hem exposat fins ara i observant els resultats de les diferents investigacions consultades, veiem que és imprescindible un seriós replantejament del tipus d'oferta esportiva escolar i extraescolar actual. A continuació, intentarem aportar algunes idees en aquest sentit.

Mentre els nins i nines afirmen que fan activitat física per divertir-se, estar amb els amics, jugar i relacionar-se, els adults donam prioritat a altres valors i transmetem als infants una pressió inadequada per al seu correcte desenvolupament biològic, psicològic i social.

La responsabilitat d'una part de l'educació de tanta importància com l'esport escolar no sempre està en mans de persones adequadament titulades i preparades.

Per això s'ha de potenciar la presència de professionals titulats de l'educació física en aquest àmbit. Hem de fer desaparèixer la dicotomia existent entre les explicacions que es donen a les classes d'educació física i la realitat que es dona després de l'horari lectiu durant una competició interescolar. Consideram que l'esport escolar és una eina inigualable per engrescar els pares i mares en el projecte educatiu de l'escola.

Si són els centres escolars els responsables naturals i oficials de l'educació, de l'educació integral de les persones en edat escolar, no té cap sentit que una activitat de tanta importància i incidència formativa com l'exercici físic extraescolar no sigui present en els projectes curriculars de centre. Delegar aquesta funció és, per nosaltres, un acte d'irresponsabilitat. Els responsables polítics han d'arribar a entendre que l'esport escolar és una competència més de les administracions educatives. La realitat de l'esport espectacle no pot ser el mirall on es miri l'exercici físic escolar i extraescolar, aquesta realitat no pot ser mai el model per a aquest tipus de pràctica.

És arribada l'hora de potenciar una pràctica esportiva escolar polivalent, que ofereixi unes activitats dissenyades especialment per aconseguir una coeducació de l'alumnat, per desenvolupar tot allò que l'exercici físic té de positiu i que permeti accedir a l'obtenció dels principis de l'educació física de base: autoconeixement, autodomini i autoacceptació del propi cos.

Consideram que la imaginació creativa ha de ser una característica que no pot mancar en cap programa de promoció esportiva de base. Imaginar, crear..., solucions, tipus d'acció, formes de relació, que permetin acostar l'activitat física i esportiva a tota la població.

Utilitzant el moviment com a mitjà, podem desenvolupar totes les possibilitats de percepció de la persona, cosa que es pot denominar com una total educació sensorial. També, totes les capacitats que intervenen en el comportament, amb l'avantatge del desenvolupament de les funcions orgàniques, exclusives d'aquesta forma de comportament intel·ligent i que fan conèixer les lleis físiques i biològiques de la natura, així com totes les habilitats psicomotrius possibles d'adquirir per la seva pràctica.

I en darrer terme, mitjançant les distintes formes de plantejament de les diferents tasques en moviment, podem provocar l'adaptació a l'objectivitat mitjançant el propi coneixement, i l'adaptació a la societat mitjançant la pròpia acceptació, respecte del grup amb qui comparteix les tasques educatives.

Definitivament, som partidaris de la idea exposada per Hammelbeck, que va dir que «l'educació és molt més que l'educació física, però és molt poc sense aquesta».

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

BARREAU, J.; MORNE, J. (1991). *Epistemología y antropología del deporte*. Madrid: Alianza.

BORRÀS, P.A.; PALOU, P.; PONSETI, X. (2001). «Trasmisión de valores sociales a través del deporte como elemento de promoción de salud». A *Revista Tandem, didáctica de la educación física*, 5, pàg. 90-96.

CAGIGAL, J. M. (1981). *¡Oh deporte! (Anatomía de un gigante)*. Valladolid: Miñón.

Decret 125/2000, de 8 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació general dels ensenyaments de l'educació infantil, l'educació primària, i l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears.

Decret 66/2001, de 4 de maig, pel qual s'estableix el currículum de l'educació infantil a les Illes Balears.

Decret 67/2001, de 4 de maig, pel qual s'estableix el currículum de l'educació primària a les Illes Balears.

Decret 86/2002, de 14 de juny, pel qual s'estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears.

DUNNING, E. (1996) *The sport process*. Champaign: Human Kinetics Books.

ESCUADERO, J.T.; SERRA, F.; SERVERA, M. (1992) *Estudi dels hàbits esportius de la joventut de les Illes Balears*. Direcció General d'Esports. Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear.

KNOP, P. (1993). *El papel de los padres en la práctica deportiva infantil*. Málaga: Unisport.

Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació.

PALOU, P. (2001) *Hàbits de pràctica esportiva dels mallorquins d'entre 10 i 14 anys*. Servei de Biblioteca i Documentació: Universitat de les Illes Balears.

PALOU, P.; PONSETI, F.J.; BORRÀS, P.A. (2001) «Hàbits esportius dels estudiants de la UIB». *Educació i Cultura*, 14; pàg. 163-180.

PALOU, P.; PONSETI, F.S.; BORRÀS, P.A.; VIDA., J. (2005). «Perfil de hábitos del deportista preadolescente de la Isla de Mallorca en función de las variables sociodemográficas y del nivel de prácticas». *Revista de Psicología del Deporte*, 14(2); pag. 225-236.

PALOU, P.; PONSETI, F.S.; GILI, M.; BORRÀS, P.A.; VIDAL, J. (2005). «Motivos para el inicio, mantenimiento y abandono de la práctica deportiva de los preadolescentes de la Isla de Mallorca». *Revista Apunts de l'Educació Física i Esports*, 81; pag. 5-11.

– (2003). «Les conductes violentes durant la pràctica esportiva en edat escolar». *Educació i Cultura*, 16; pàg. 127-135.

PALOU, P; PONSETI, F. J.; BORRÀS, P. A; VIDAL, J. (2007). *Educación física en el siglo XXI. Nuevas perspectivas. Nuevos Retos*. Universitat de les Illes Balears: Palma.

PETRUS, A. (1998) «El deporte escolar hoy. Valores y conflictos». A *Aula de innovación educativa*, enero de 1998, Graó Educación. Barcelona.

PONSETI, F.J. (1998). *Anàlisi de la pràctica esportiva dels joves de Mallorca en el segon cicle de l'ESO*. Tesi doctoral no publicada. Universitat de les Illes Balears.

PUIG, N.; HEINEMANN, K. (1991). «El deporte en la perspectiva del año 2000». A *Papers* 38, pàg. 123-141.

Reial decret 829/2003, de 27 de juny, pel qual s'estableixen els ensenyaments comuns de l'educació infantil.

Reial decret 830/2003, de 27 de juny, pel qual s'estableixen els ensenyaments comuns de l'educació primària.

Reial decret 831/2003, de 27 de juny, pel qual s'estableixen els ensenyaments comuns de l'educació secundària obligatòria.

SEIRUL·LO, F. (1995). «Valores educativos del deporte». A Blázquez, D. (dir.), *La iniciación deportiva y el deporte escolar*, pàg. 61-75. Barcelona: INDE.

